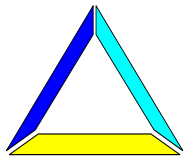
Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій в Україні

Німецька Консультативна Група з Питань Економічних Реформ

01001 Київ, Хрещатик 30/1, тел. (+38044) 228-6342, 228-6360, факс 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua, http://www.ier.kiev.ua

Q9

Наскільки ефективно використовується природний газ, що Україна отримує за транспортні послуги?

0. Резюме

Російський "Газпром" розраховується з НАК "Нафтогаз України" за його послуги з транзиту природного газу не у твердій валюті, а у натуральній формі (природним газом). Хоча вартість цього газу у грошовому вимірі є значно вищою ніж операційні витрати на експлуатацію газотранзитної системи (ГТС), брак інвестицій у підтримку та оновлення української ГТС є очевидним. Компанія є також одним із найбільших боржників бюджету. НАК "Нафтогаз України" мав перерахувати до державного бюджету 1 005 млн. гривен, як відрахування з доходів від транзиту російського газу до Європи у 2000 році. Однак він перерахував лише 23.4% від зазначеної суми.

Головним чинником, що призводить до цих проблем, є те, що **українське законодавство визначає як і на яких умовах природний газ, отриманий як плата за транзит (ПТПГ-** плата за транзит природним газом**), має використовуватись**. Попит домогосподарств, бюджетних організацій всіх рівнів, комунальних та котельних промислових підприємств (фонди обласних державних адміністрацій - фонди ОДА) має покриватись за рахунок природного газу, отриманого як плата за транзит. Залишок ПТПГ та газ видобутий в Україні має бути проданий енергогенеруючим компаніям.[1] Ціни для цих споживачів встановлюються з політичних міркувань та не відображають ринкові ціни. Тому існуюча система розподілення природного газу, отриманого Україною як ПТПГ, є не ефективною та спричинює значні збитки для української економіки. У 2000 році різниця між запланованими та потенційними доходами склала близько -4.1 млрд. гривен (беручи до уваги реалізацію газу споживачам з фондів ОДА за цінами нижче від ринкових) , а між потенційними та реальними доходами близько 5 мільярдів гривен (враховуючи неплатежі цих споживачів).

Рекомендуються наступні заходи для підвищення ефективності використання доходів від бізнесу, пов'язаного з транзитом природного газу територією України:

I. Найефективнішим шляхом покращення системи оплати транзитних послуг була б **оплата** "Газпромом" **наданих послуг у готівковій формі**. Такий тип трансакцій, загальноприйнятий у всьому світі, значно підвищив би прозорість у секторі.

II. **До того часу, доки транзитні послуги все ще будуть оплачуватись у натуральній формі (ПТПГ), економічна ефективність має бути підвищена шляхом реалізації отриманого природного газу (ПТПГ) за ринковими цінами**. Це значно покращило б бюджетні надходження та

[1] Постанова Кабінету Міністрів України №1800 від 11 грудня 2000 року "Про порядок забезпечення галузей національної економіки і населення природним газом у 2001 році"

дозволило б НАК "Нафтогаз України" фінансувати підтримку та інвестиції в транзитні трубопроводи, таким чином підвищуючи їх надійність.

III. Ринкові ціни на газопостачання складаються з ціни об'єму поставленого газу та цін на транспортування та розподіл. Ціни на два останні види діяльності мають регулюватися, оскільки ці послуги характеризуються як природна монополія. Регульовані тарифи мають покривати відповідні втрати.

IV. Реформування цін на природний газ згідно з ринковими вимогами може бути досягнуто у декілька кроків:

- Першим кроком має бути **досягнення 100% оплати спожитого газу**, інакше зміни у тарифній політиці не будуть мати жодного економічного ефекту. Для підвищення платіжної дисципліни мають застосовуватись не тільки послідовне відключення від газопостачання, але й **покращення систему обліку поставленого природного газу**[2] для забезпечення чіткої відповідальності за споживання природного газу. Фінансування встановлення лічильників може здійснюватись як за рахунок коштів отриманих від зекономленого природного газу, так і із встановленої рентної плати за користування лічильником (у незначному розмірі).
- Другим кроком може бути **підвищення тарифів на транспортування та розподіл до рівня покриття витрат**. Витрати на розподіл є вищими за витрати на транспортування через високі фіксовані витрати на підтримку розподільчої мережі. Тому повноваження НКРЕ мають бути розширені. Комісія має також відстежувати витрати на різні послуги та запобігати перехресному субсидіюванню однієї послуги за рахунок іншої з боку НАК "Нафтогаз України". Одночасно уряд має значно покращити умови для впровадження конкуренції у секторах виробництва та постачання, тобто встановити прозорі правила та тарифи на доступ до трубопроводів.
- На третьому кроці **ціни на газ для всіх споживачів мають бути підвищені до ринкових**. Одночасно це має супроводжуватись реформуванням цін на транспортування і розподіл згідно критеріям ефективності, шляхом запровадження регулювання верхніх меж ціни на послуги природних монополій (price cap regulation).

V. **За умови, що субсидіювання певних груп споживачів буде** вважатись **необхідним на протязі певного проміжку часу, було б більш ефективним та прозорим підвищити тарифи до ринкового рівня та потім фінансувати необхідні субсидії з державного бюджету за рахунок податків які НАК "Нафтогаз України" має сплатити** з доходів, що він отримує з послуг по транзиту природного газу. Це дозволить підвищити прозорість та пристосуватись до можливих змін у об'ємі ПТПГ.

Впровадження запропонованих заходів реструктуризації галузі дозволило б Україні значно покращити надійність її ГТС та відігравати ключову роль в транзиті природного газу до Європи не тільки сьогодні, але й протягом багатьох наступних десятиліть.

[2] Близько 90% лічильників у промислових споживачів складають роторні лічильники, що не відповідають сучасним вимогам; рівень встановлених лічильників у населення є дуже низьким та діючі лічильники споживання природного газу у теплоенергетиці та промисловості міряють надходження газу із значними похибками.

1. Вступ

Українська державна компанія НАК "Нафтогаз України" володіє та керує українською газотранспортною системою, яка також включає в себе трубопроводи для транзиту російського газу до Західно - та Південно-Європейських країн. Російський "Газпром" розраховується з НАК "Нафтогаз України" за його послуги з транзиту природного газу не у твердій валюті, а природним газом. Об'єм природного газу, отриманого як плата за транзит (ПТПГ – плата за транзит природним газом), становив від 27.9 до 34.7 млрд. $м^3$ протягом останніх років. Хоча вартість цього газу у грошовому вимірі є значно вищою ніж операційні витрати на експлуатацію газотранзитної системи (ГТС), брак інвестицій у підтримку та оновлення української ГТС є очевидним. Згідно розрахунків українських експертів, 17% основних газових магістралей є повністю зношені, 25% газоперекачувальних агрегатів є повністю зношеними, близько 35% ізоляційних матеріалів основних газових магістралей мають бути повністю замінені, більше 30% газорозподільчих станцій потребують реконструкції, маже всі підземні сховища газу мають бути технічно переобладнані.[3]

Компанія є також одним з найбільших боржників перед державним бюджетом[4] та продовжує накопичувати борг. На кінець 2000-го року компанія заборгувала близько 3 мільярдів гривен до Державному бюджету.[5]

Дана робота направлена на аналіз наслідків сьогоднішнього розподілення природного газу, що отримується як плата за транзит (ПТПГ), на подальше функціонування НАК "Нафтогаз України", бюджетні надходження та розробку необхідних інструментів для усунення існуючих викривлень.

2. Сьогоднішній метод розподілення ПТПГ та його економічні наслідки

2.1 Об'єм газу, що отримується як ПТПГ

ПТПГ визначається за допомогою складного й абсолютно непрозорого механізму. З одного боку, плата за транзит узгоджується на переговорах щороку, й становила 1,09 доларів США за тисячу $м^3$ на кожні 100 кілометрів у 1999-2000 роках й зросла до 1,75 доларів США за тисячу $м^3$ на кожні 100 кілометрів у 2001 році. З другого боку, українська сторона та Газпром узгоджують ціну на газ. В 2000 році ця ціна становила 50 доларів США за тисячу $м^3$, а в 2001 підвищилась до 80 доларів США за тисячу $м^3$.

Загальний об'єм ПТПГ, отриманий НАК "Нафтогаз України" впав з 34.7 у 1999 році до 27.9 млрд. $м^3$у 2000 році. У 2001 році очікується отримати 29 млрд. $м^3$.

[3] Джерело: презентація "Українська Газотранспортна Система", зроблена 10.07.01 українськими членами FIAC Oil & Gas Working Group. Однак, представники НАК "Нафтогаз України" вважають ці цифри не зовсім коректними, оскільки вони відображають плановий час використання обладнання та не враховують той факт, що реальна амортизація обладнання є нижчою.

[4] Голоднюк І. та В. Скаршевський, 2001, Порівняльний аналіз систем банкрутства в Україні та Польші, CASE, с. 11.

[5] НАК "Нафтогаз України" має сплатити 8.4 мільярди гривен у 2001 році, але керівництво компанії вважає такі платежі завищеними й спробує добитись їх зменшення наступного року. Зокрема, компанія сплатила 3.8 млрд. гривен до державного бюджету за перші вісім місяців цього року замість нарахованих 5.7 млрд. гривен. Джерело: Interfax.

2.2 Регулювання постачання ПТПГ

Сьогодні українська законодавча база встановлює для яких цілей транзитний газ має використовуватись та на яких умовах. Згідно з постановою Кабінету Міністрів, потреба у природному газі населення, бюджетних установ всіх рівнів, підприємств комунальної теплоенергетики та котельних промислових підприємств (фондів ОДА) задовольняється за рахунок ПТПГ, що отримує НАК "Нафтогаз" України та з ресурсів власного видобутку. Ресурси компанії, що залишаються нерозподіленими після реалізації зазначеним споживачам, мають реалізовуватись нею тепловим електростанціям.[6] В 1999 році уряд спробував змінити процедуру розподілу ПТПГ й зобов'язати бюджетні установи, підприємства комунальної теплоенергетики та котельні промислових підприємств купувати природний газ на аукціонах. Однак, ці спроби закінчилися невдачею через супротив цих споживачів розраховуватись за придбаний природний газ грошовими коштами. В 1999 році на аукціонах було реалізовано лише 5% від придбаного природного газу в Україні.

Ціни на газопостачання значно відрізняються від ринкових

Тарифи на газопостачання (включаючи тарифи на транспортування та розподіл) для домогосподарств та тарифи на транспортування та розподіл для інших споживачів встановлюються НКРЕ. Кінцеві ціни для інших споживачів встановлюються НАК "Нафтогаз України" самостійно.

Структура цін на газ для кінцевих споживачів є досить сильно викривлена. Ціни для населення, бюджетних установ всіх рівнів, підприємств комунальної теплоенергетики та котельних промислових підприємств є значно нижчими ніж для промисловості (див. Таблицю 1), в той час як витрати на розподіл для першої групи мають бути вищими.

Таблиця 1.
Тарифи для споживачів, що отримують природний газ з ресурсів НАК "Нафтогаз України"

	Тарифи (гривен за тисячу м^3)		
	1999	2000	1Н 2001[7]
Населення	168.6	182.8	182.8
Бюджетні організації	219.9	189.7	186.5
Підприємства комунальної теплоенергетики та котельні промислових підприємств	215.9	190.7	216.5
Всього по фондах ОДА	189.4	184.5	195.4
Теплові електростанції	242.1	302.6	331.5
Промисловість	215.6	344.2	322.1

Джерело: Міністерство економіки України та власні розрахунки

Кілька разів НАК "Нафтогаз України" спробував підвищити тарифи. Однак, компанія перебуває в державній власності й знаходиться під значним тиском з боку загальнодержавної та місцевої влади. Минулого року вона випустила декілька наказів, але не змогла добитись підвищення тарифів через цей тиск.

[6] Постанова Кабінету Міністрів України №1800 від 11 грудня 2000 року "Про порядок забезпечення галузей національної економіки і населення природним газом у 2001 році"

[7] Тариф розраховувався як об'єм природного газу в гривнях поділений на об'єм природного газу в метрах кубічних. Отримані оцінки відрізняються від тарифів, надрукованих в "*Урядовому Кур'єрі*", де тарифи для домогосподарств без газових лічильників, з газовими лічильниками, бюджетних організацій, підприємств комунальної теплоенергетики та котельних промислових підприємств становили 190, 175 (встановлені постановою НКРЕ №310 від 10.03.99), 231 та 241 гривен за тисячу м^3 відповідно. Тариф на транспортування газу магістральними та розподільчими мережами складає 52.5 гривен за тисячу м^3.

Таким чином, уряд все ще продовжує практику неявного субсидіювання окремих привілейованих груп споживачів.

У порівнянні з іншими перехідними економіками, ціни на природний газ для кінцевих споживачів в Україні не тільки мають викривлену структуру, але й їх абсолютний рівень є значно нижчим відповідного рівня цін у сусідніх країнах з перехідною економікою (див. Таблицю 2).

Таблиця 2:
Ціни на природний газ у сусідніх країнах з перехідною економікою у 2000 році (доларів США за тисячу м^3)*

	1999		2000	
Країна	**Промислові споживачі**	**Приватні споживачі**	**Промислові споживачі**	**Приватні споживачі**
Чеська республіка	108.2	115.0	112.0	133.2
Угорщина	102.2	125.1	94.7	112.6
Польща	91.5	148.3	101.9	155.4
Словацька Республіка	82.3	54.8	76.9	74.7
*Україна***	*50.5*	*40.2*	*63.3*	*33.6*

* Ціни включають транспортування та розподіл
** постачались НАК "Нафтогаз України"

Джерело: IEA/OECD, Quarterly Statistics, II/2001; Міністерство Економіки України та власні розрахунки

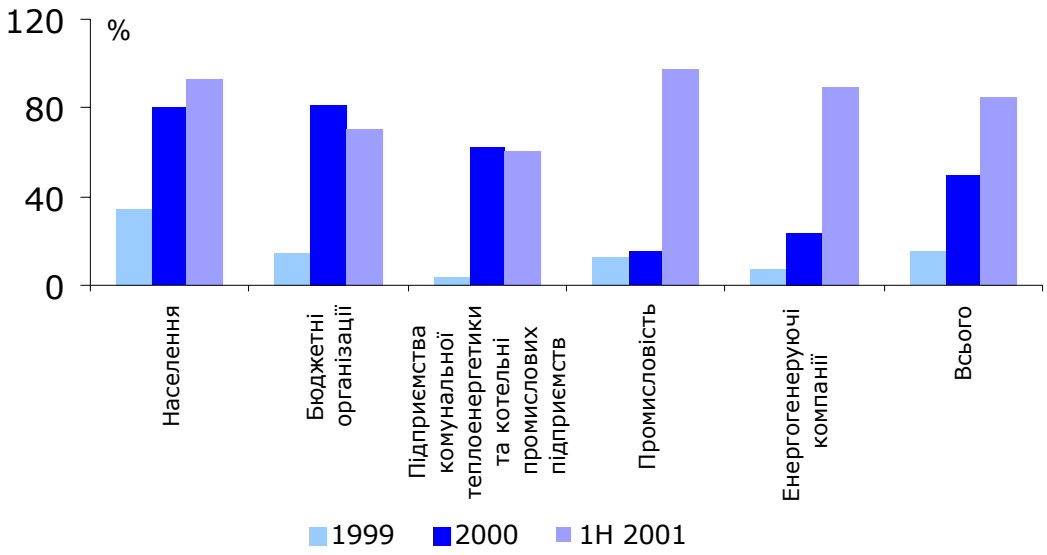
Додаткове зниження ціни викликане неплатежами

Недостатність грошових надходжень для фінансування підтримки ГТС та інвестицій у неї

Більш того, грошові надходження від продажу природного газу згідно законодавства не дозволяють НАК "Нафтогаз України" фінансувати та оновлювати ГТС. Згідно оцінок бізнес-компаній, загальні витрати на функціонування системи транзиту газу складали 2 575 млн. гривен (близько 515 млн. доларів США) у 1999 році, в той час як грошові надходження становили 1 083 млн. гривен. Низький рівень грошових надходжень є результатом різних факторів, найбільш вагомими з яких є неплатежі за спожитий природний газ та негрошові взаємозаліки в різних формах. Споживачі, що отримували газ із фондів ОДА та генеруючі компанії оплатили 36.7% спожитого газу 1999 році, з яких 16.1% було сплачено грошовими коштами. Вирішення проблеми неплатежів та немонетарних трансакцій було одним з ключових пріоритетів діяльності уряду в 2000-2001 роках в цій галузі й уряд зміг добитись деяких позитивних результатів. Зокрема, відповідні цифри становили 81.3% та 61.2% для 2000 року та 95.9% та 93.4% для першої половини 2001 року (див. Графік 1).[8] Припустивши, що сукупні витрати функціонування газотранзитної системи не збільшились й використавши індекс цін виробників, ми отримали, що операційні витрати становили 3 111 мільйона гривен у 2000 році, в той час як грошові надходження становили 3 115 мільйона гривен (див. Таблицю 3). Таким чином, покращення платіжної дисципліни в 2000 році дозволило покрити операційні витрати на експлуатацію транзитних трубопроводів.

[8] Слід зауважити, що таке значне зростання грошових розрахунків за спожитий природний газ має сприйматись з обережністю, оскільки НАК «Нафтогаз України» вважає одноденні взаємозаліки через спеціальний розподільчий рахунок між бюджетними організаціями, енергогенеруючими компаніями, залізницею, вугільними шахтами і т.д. з одного боку і собою з другого, як розрахунки банківськими коштами.

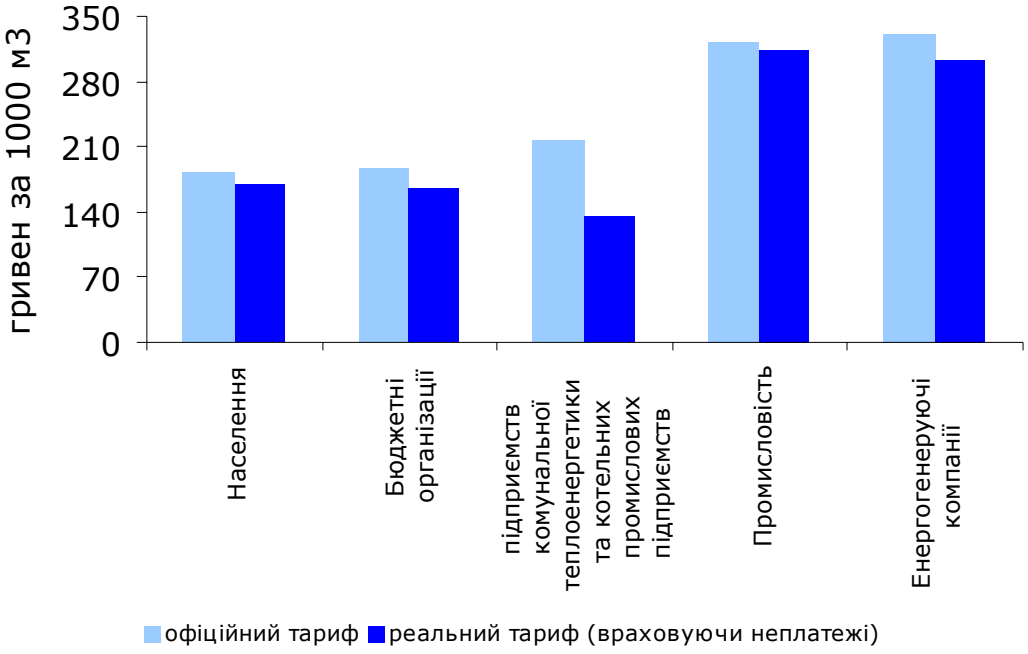
Графік 1.
Грошові платежі НАК "Нафтогаз України" за спожитий природний газ (% від спожитого газу)

Джерело: Міністерство економіки України

Сьогодні рівень оплати природного газу кінцевими споживачами все ще є нижчим за 100%. На практиці це призводить до того, що споживачі розраховуються за тарифами, що є нижчими ніж встановлені НКРЕ та НАК "Нафтогаз України". Враховуючи рівень оплати населенням 93%, бюджетними організаціями 89%, підприємствами комунальної теплоенергетики та котельними промислових підприємств 63% та генеруючими компаніями 97% спожитого природного газу, фактично ПТПГ реалізовувався по цінах 170, 166, 136, та 313 гривень за тисячу $м^3$, відповідно, в першій половині 2001 року (див. Графік 2).

Графік 2.
Реальні тарифи для різних груп споживачів в першій половині 2001 року

Джерело: Міністерство економіки України та власні розрахунки

2.3 Порівняння потенційних та реальних доходів від реалізації природного газу, отриманого як плата за транзит

За умови, що ринкові ціни на природний газ становили 40 доларів США у 1999 році та 60 доларів США за тисячу м^3 у 2000 році[9], потенційні доходи від реалізації ПТПГ становили 5 816 млн. гривен та 9 107 млн. гривен у 1999 та 2000 роках відповідно. Однак. заплановані доходи НАК "Нафтогаз України" на ці роки становили 6 571 млн. гривен та 5 051 млн. гривен відповідно (див. Таблицю 3).

Таблиця 3.
Потенційні доходи та обсяг природного газу, отриманого за транзит російського газу до Європи

		1999	2000
1	Об'єм газу, отриманий за транзитні послуги (млрд. м^3)	34.7	27.9
2	Потенційні доходи (млн. гривен)	5,815.7	9,106.6
3	Заплановані доходи (млн. гривен)	6,570.9	5,051.1
4	Сплачено за спожитий природний газ з фондів ОДА та поставлений теплоелектростанціям (млн. гривен)	2,383.1	4,106.3
5	Сплачено банківськими коштами за спожитий природний газ з фондів ОДА та поставлений теплоелектростанціям (млн. гривен)	1,083.7	3,114.5
6	*Різниця між запланованими та потенційними доходами (млн. гривен)*	*755.2*	*-4,055.5*
7	*Різниця між отриманими та потенційними доходами (млн. гривен)*	*-3,432.6*	*-5,000.3*

* за умови реалізації за ринковими цінами

** поставлений за діючими цінами

Джерело: Міністерство економіки України та власні розрахунки

Однак, НАК Нафтогаз України реалізовував ПТПГ за цінами нижчими від ринкових через особливості регулювання та втручання в свою діяльність, що згадувались вище. У 1999 році бартер був широкорозповсюдженим в українській економіці, й ціни для споживачів, що розраховувались банківськими коштами, та для тих, хто надавав перевагу розрахункам у формі різноманітних немонетарних операцій. значно відрізнялись. Тому споживачі, що сплачували банківськими коштами, могли розрахувати на значну знижку. Таким чином, об'єм сплачених коштів (реальний доход) в 1999 році був навіть нижчий ніж запланований, як видно з таблиці 2. У 2000 році різниця між запланованим та потенційним доходом склала близько 4.1 млрд. гривен, а між потенційним та реальним доходом близько 5 млрд. гривен (див Таблицю 3). Ці різниці є втратами для української економіки.

Зменшення надходжень до бюджету

Частину надходжень від реалізації газу, отриманого як плата за транзит, НАК "Нафтогаз України" має сплачувати до Державного бюджету й розмір таких відрахувань визначається щорічно в законі про Державний бюджет. Закон України "Про Державний бюджет на 2000 рік" передбачав такі відрахування у розмірі 1 005 млн. гривен. Однак НАК Нафтогаз перерахував лише 235.53 млн. гривен (23.4%). Ці неплатежі до бюджету додатково створили ланцюг неплатежів всередині економіки.

[9] Ціна для 1999 року є середньою ціною природного газу, придбаного на аукціонах плюс витрати на транспортування та розподіл. На практиці середня ринкова ціна була можливо вищою, враховуючи ціни в інших Східноєвропейських країнах. Ціна для 2000 року – ціна постачання природного газу енергогенеруючим компаніям компанією Itera, що може слугувати наближенням до ринкової ціни плюс витрати на транспортування та розподіл. Для зручності ми припустили, що витрати на транспортування та розподіл становлять 10 доларів США за тисячу м^3. Ціна 40 доларів США за тисячу м^3, найбільш ймовірно є мінімальною ринковою ціною на природний газ у 1999 році, оскільки українські споживачі придбали на аукціонах лише 5% природного газу в цьому році, отже, середня ринкова ціна була можливо вищою.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів[10]. відшкодування втрат регіональним енергопостачальникам внаслідок надання послуг пільговим категоріям споживачів має здійснюватись з відрахувань НАК "Нафтогаз України" до Державного бюджету. Одним із наслідків боргів НАКу є неможливість регіональних енергопостачальних компаній (обленерго) отримати компенсацію за надання послуг пільговим споживачам, як результат, накопичення ними заборгованостей.

Згідно наших розрахунків[11], НАК "Нафтогаз України" мав сплатити до Державного бюджету 1 394 млн. гривен як податки від діяльності, пов'язаної з транзитом російського газу до Європи у 2000 році – прямі відрахування до бюджету згідно законодавства – 1 005 млн. гривен, ПДВ 156 млн. гривен, податок на прибуток 233 млн. гривен.[12] Однак, сьогодні держава не отримала більшість з цих коштів через ринкові викривлення описані вище. Більш того, якщо б газ реалізовувався за ринковими цінами, відповідні цифри становили б прямі відрахування до бюджету згідно законодавства – 1 005 млн. гривен, ПДВ 823 млн. гривен, податок на прибуток 1 247 млн. гривен.

Таблиця 4.
Заплановані та потенційні бюджетні надходження від реалізації ПТПГ у 2000 році (млн. гривен)

	Запланований	Потенційний
Доход	5,051	9,107
Прибуток до оподаткування	1,939	5,994
Бюджетні відрахування	1,005	1,005
Податок на прибуток	233	1,247
ПДВ	156	832
Загальна сума сплачених податків	1,394	3,084
Чистий прибуток	545	2,910

*Бюджетні відрахування визначаються щорічно при прийнятті Закону України "Про Державний бюджет" та розраховуються наступним чином:
Об'єм відрахувань = довжина транзитних трубопроводів*об'єм транспортованого газу*0.29доларів США/100км/тисячу м^3*обмінний курс. Таким чином, їх розмір не залежить від ринкової ціни на природний газ.

Джерело: Звіти Державного казначейства та власні оцінки

3. Висновки та рекомендації щодо подальшої економічної політики

I. Сучасна система розподілу природного газу, отриманого за транзитні послуги, є неефективною й спричинює значні збитки для економіки. Найефективнішим шляхом покращення системи оплати транзитних послуг була б оплата "Газпромом" наданих послуг у готівковій формі. Такий тип трансакцій, загальноприйнятий у всьому світі, значно підвищив би прозорість у секторі.

II. До того часу, доки транзитні послуги все ще будуть оплачуватись у натуральній формі (ПТПГ), економічна ефективність має бути підвищена шляхом реалізації отриманого природного газу (ПТПГ) за ринковими цінами. Це значно покращило б бюджетні надходження та дозволило б

[10] Кабінет Міністрів України, постанова № 52 від 24.01.01 "Про затвердження Порядку перерахування субвенцій на фінансування пільг і субсидій населенню на оплату електроенергії, природного та скрапленого газу і житлово-комунальних послуг.

[11] Щодо деталей процедури оцінювання див.: Opitz, Petra; von Hirschhausen, Christian (2001). *Ukraine as a Gas Bridge to Europe? Economic and Geopolitical Considerations.* In: Hoffmann, Lutz, and Felicitas Möllers (eds.) (2001). Ukraine as a Road to Europe. Heidelberg, New York, Springer.

[12] Враховуючи постачання газу за діючими цінами

НАК "Нафтогаз України" фінансувати підтримку та інвестиції в транзитні трубопроводи, таким чином підвищуючи їх надійність.

III. Ринкові ціни на газопостачання складаються з ціни об'єму поставленого газу та цін на транспортування та розподіл. Ціни на два останні види діяльності мають регулюватися, оскільки ці послуги характеризуються як природна монополія. Регульовані тарифи мають покривати відповідні втрати.

IV. Реформування цін на природний газ згідно з ринковими вимогами може бути досягнуто у декілька кроків:

a. Першим кроком має бути досягнення 100% оплати спожитого газу, інакше зміни у тарифній політиці не будуть мати жодного економічного ефекту. Для підвищення платіжної дисципліни мають застосовуватись не тільки послідовне відключення від газопостачання, але й покращення систему обліку поставленого природного газу[13] для забезпечення чіткої відповідальності за споживання природного газу. Фінансування встановлення лічильників може здійснюватись як за рахунок коштів отриманих від зекономленого природного газу, так і із встановленої рентної плати за користування лічильником (у незначному розмірі).

b. Другим кроком може бути підвищення тарифів на транспортування та розподіл до рівня покриття витрат. Витрати на розподіл є вищими за витрати на транспортування через високі фіксовані витрати на підтримку розподільчої мережі. Тому повноваження НКРЕ мають бути розширені. Комісія має також відстежувати витрати на різні послуги та запобігати перехресному субсидіюванню однієї послуги за рахунок іншої з боку НАК "Нафтогаз України". Одночасно уряд має значно покращити умови для впровадження конкуренції у секторах виробництва та постачання, тобто встановити прозорі правила та тарифи на доступ до трубопроводів.

c. На третьому кроці ціни на газ для всіх споживачів мають бути підвищені до ринкових. Одночасно це має супроводжуватись реформуванням цін на транспортування і розподіл згідно критеріям ефективності, шляхом запровадження регулювання верхніх меж ціни на послуги природних монополій (price cap regulation).

V. За умови, що субсидіювання певних груп споживачів буде вважатись необхідним на протязі певного проміжку часу, було б більш ефективним та прозорим підвищити тарифи до ринкового рівня та потім фінансувати необхідні субсидії з державного бюджету за рахунок податків які НАК "Нафтогаз України" має сплатити з доходів, що він отримує з послуг по транзиту природного газу. Це дозволить підвищити прозорість та пристосуватись до можливих змін у об'ємі ПТПГ.

Б. Д. П. О. Лектор К. ф. Х.

Київ, жовтень 2001 року

[13] Близько 90% лічильників у промислових споживачів складають роторні лічильники, що не відповідають сучасним вимогам; рівень встановлених лічильників у населення є дуже низьким та діючі лічильники споживання природного газу у теплоенергетиці та промисловості міряють надходження газу із значними похибками.